

**“ILK VA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR RIVOJLANISHIGA QO‘YILADIGAN
DAVLAT TALABLARI ASOSIDA BOLALAR RIVOJLANISH KO‘RSATKICHLARI TAHLILINI AMALGA
OSHIRISHDA DIREKTORNING VAZIFALARI”**

Norbo‘tayeva Nodira Norqulovna
Payariq tumani 23-DMTT direktori

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari asosida bolalar rivojlanish ko‘rsatkichlarini tahlil qilish jarayonida maktabgacha ta‘lim tashkiloti direktorining o‘rni va vazifalari ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, direktorning boshqaruv faoliyati orqali ta‘lim sifatini oshirish, monitoring va diagnostika jarayonlarini samarali tashkil etish hamda pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish masalalari tahlil etilgan.*

Kalit so‘zlar: *maktabgacha ta‘lim, davlat talablari, bola rivoji, monitoring, diagnostika, direktor faoliyati, pedagogik baholash, ta‘lim sifati, boshqaruv*

KIRISH

Maktabgacha ta‘lim tizimi uzluksiz ta‘limning muhim bosqichi bo‘lib, unda bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi. İlk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari esa ushbu jarayonni tizimli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu talablar asosida bolalarning jismoniy, intellektual, nutqiy, ijtimoiy-emotsional va estetik rivojlanish darajalari baholanadi.

Mazkur jarayonda maktabgacha ta‘lim tashkiloti direktorining o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi. Direktor nafaqat boshqaruvchi, balki pedagogik jarayonlarni muvofiqlashtiruvchi, monitoring tizimini yo‘lga qo‘yuvchi va natijalarni tahlil qiluvchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritadi.

Asosiy qism

1. Davlat talablari va ularning mazmuni

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari bolalarning rivojlanish ko‘rsatkichlarini aniqlash, baholash va tahlil qilish uchun asosiy me‘yoriy hujjat hisoblanadi. Ushbu talablar quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- jismoniy rivojlanish
- ijtimoiy-emotsional rivojlanish
- nutq va muloqot ko‘nikmalari
- bilish jarayonlari
- ijodiy rivojlanish

Mazkur yo‘nalishlar asosida har bir bolaning individual rivojlanish darajasi aniqlanadi.

2. Bolalar rivojlanish ko‘rsatkichlarini tahlil qilishning ahamiyati

Rivojlanish ko‘rsatkichlarini tahlil qilish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- bolalarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash

- individual yondashuvni tashkil etish
- ta'lim jarayonini takomillashtirish
- pedagogik faoliyat samaradorligini baholash

Bu jarayon ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

3. Direktorning asosiy vazifalari

3.1. Monitoring tizimini tashkil etish

Direktor bolalar rivojlanishini muntazam kuzatib borish uchun monitoring tizimini yo'lga qo'yishi zarur. Bunda:

- diagnostik vositalarni tanlash
- kuzatuv jadvalini ishlab chiqish
- natijalarni

tizimlashtirish

muhim ahamiyatga ega.

3.2. Pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish

Direktor pedagoglarga metodik yordam ko'rsatadi:

- baholash mezonlarini tushuntiradi
- metodik seminarlar tashkil etadi
- ilg'or tajribalarni joriy etadi

3.3. Tahliliy faoliyatni amalga oshirish

Direktor olingan natijalarni tahlil qilib:

- umumiy tendensiyalarni aniqlaydi
- muammoli yo'nalishlarni belgilaydi
- rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqadi

3.4. Individual yondashuvni ta'minlash

Har bir bolaning rivojlanish darajasini hisobga olib:

- individual rivojlanish rejalarini tuzish
- ota-onalar bilan hamkorlik qilish
- maxsus yordam choralarini belgilash

3.5. Ota-onalar bilan hamkorlik

Direktor ota-onalarni bolalar rivoji haqida xabardor qiladi:

- uchrashuvlar tashkil etadi
- maslahatlar beradi
- natijalarni muhokama qiladi

4. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar

Bugungi kunda quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

- raqamli monitoring tizimlari
- elektron portfoliolar
- interaktiv baholash metodlari

Bu usullar jarayonning shaffofligini va samaradorligini oshiradi.

5. Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Amaliyotda quyidagi muammolar uchraydi:

- pedagoglarning metodik bilimlari yetarli emasligi
- baholash tizimining to'liq joriy etilmaganligi
- ota-onalar bilan hamkorlikning sustligi

Ularni hal etish uchun:

- malaka oshirish kurslari
- metodik qo'llanmalar
- tizimli nazorat mexanizmlari zarur

Xulosa

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanish ko'rsatkichlarini davlat talablari asosida tahlil qilish — ta'lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Bu jarayonda direktorning roli beqiyos bo'lib, u monitoring, tahlil, boshqaruv va muvofiqlashtirish funksiyalarini samarali amalga oshirishi zarur. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali bolalar rivojlanishini yanada yuqori bosqichga olib chiqish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari. Toshkent, 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.
3. Qodirov B.R. Pedagogik menejment. Toshkent, 2015.
4. To'raqulov X.A. Ta'lim menejmenti asoslari. Toshkent, 2018.
5. Vygotsky L.S. Mind in Society. Harvard University Press, 1978.
6. Piaget J. The Psychology of the Child. Basic Books, 1969.
7. UNICEF. Early Childhood Development Guidelines, 2017.